

DISSERTATIO ACADEMICA,
 QUA
 NOVA AMMEOS SPECIES
 PROPONITUR.

QUAM
 Conf. Ampl. Senat. Philos. in Acad. Aboëns.
 PRÆSIDE
 JOH. FREDR. WALLENIO,
 Eloqu. Professore Publ. & Ord. Imper. Ord. de S. Wolodimiro
 in quarta classe Equite, & Societ. Oecon. Imp. Fenn.
 atque Reg. Wermel. nec non Societ. Patriot. Holm.
 Membro,

PRO LAUREA
 publicæ censuræ mod. ste offert
 JOSEPHUS AUGUSTUS HOECKERT,
 Stipend. Bilmark Borea-Fenno.

In Atrio Biblioth. die IV Julii MDCCCX.
 H. a. m. f.

AEOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

PRESENTED TO ACADEMY

WOMAN'S SUFFRAGE

THE

OF

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

DISSERTATIO ACADEMICA;

QUA

NOVA AMMEOS SPECIES
PROPONITUR.

---

*Praemittuntur nonnulla de Methodis in Botanica
meditamenta.*

Cum multiplex adeo & infinite varians, ut eidem contemplandæ adstueat, necesse sit, mens humana, in rerum natura obveniat Vegetabilium structura atque habitus; mirandum profecto non est, ex quo plantas plenius pernoscere atque Systematico ordine disponere allaborarint almæ Botanices amatores, dubios eos hæsisse cui, in re ardua perficienda, se viæ potissimum committerent. Duplicis autem generis fuerunt, quas amplecti se posse intelligerent methodi, quarumque proinde electio ambiguos eos in plantis dispescendis teneret: *Naturalis* una, *Artificialis* altera, utraque suis laudibus commendabilis, sed variis simul difficultatibus salebrosa.

Perspicaces namque diligentesque Botánicos, naturam acriter & sedulo examinantes, diu fugere haud potuerunt, quæ inter Vegetabilia per tellurem nostram obvia intercedunt similitudines atque affinitates haud sane obscuræ; uti nec latere eosdem potuit, nil cogitari posse in scientia herbaria præstantius, quam si, his affinitatibus rite investigatis, natura ipsa facem præferente, tot statuatur in Systemate classes, in quot veluti *familias* natura plantas

A

dis-

distribuisse videatur: quare igitur ad *Naturalem* quandam *Methodum*, laudes ejus sic vivide sentientes, amplectendam prout fuerunt. At vero ex altera parte perpendentes, inconstantiores esse, qui in *Systemate* *Naturali* adhibeantur, characteres, multasque plantas adeo in ipso duarum plurimorumque naturalium classium quasi confinio deprehendi constitutas, ut non possit non esse incertum, ad quam istarum potissimum sint referenda; omni studio in id incumbendum sibi putarunt Floræ amore capti, ut fidius in plantarum multitudine rite dispescenda Ariadneum filum invenirent, characteresque detegerent magis essentielles, quorum ope semper & tuto a se invicem dignosci possent Vegetabilia. Hoc igitur consilio partes quasdam plantarum minutiores, sæpe magis occultas, sed perraro mutationi obnoxias consuluerunt; & sic quidem, seposito respectu affinitatum Vegetabilia inter naturalium, eas tantum plantas, quæ in his partibus convenirent, in *Systematibus* suis consociarunt; in diversissimas ceterum, hac in re perficienda, vias diversi abeuntes. Sic fere oriebatur *Artificiale* *Systematis* *Botanici* genus: quod quidem mature adeo scientiæ cultoribus arrisit, ut, qui primus habetur in disciplina plantarum *Systematicus*, CÆSALPINUS, plene artificiale jam condiderit *Systema*, postque illum plurimi (& in his summus, qui unquam existit, *Botanicus*, immortalis à LINNÉ) idem *Systematis* genus, vel nolentes forte nonnunquam, commendarint & secuti sint.

Licet autem hoc modo victrix exstiterit artificialis plantarum disponendarum methodus, quam quidem tiro-nibus accommodatiorem esse negari nequit; defectus tamen ejusdem & difficultates fugere haud potuerunt perspicaciam Botanicorum, probe nimirum intelligentium, contra naturam graviter peccari, quoties in *Systematibus*

abſone diſjungan- tur quas natura oppido conjunxit Vege- tabilium ſpecies. — Methodo igitur naturali, ſi non a- p- pte (a), at occulte ſaltem, juſtum honorem habuerunt, qui herbarum ſtudio ſe dederunt naturæ ſcrutatores, adeo ut vel eorum Botanicorum, qui artificialia Systemata ipſi excogitarunt & amplexati ſunt, vix ullus ſit repertus, qui non, in inſtituenda ſecundum eorundem normam plan- tarum diſpoſitione, naturalem methodum tacite conſulu- erit & in auxilium quaſi vocaverit: unde in Syſtematibus artificialibus plurimis permulta ſemet offerunt Claſſium & Ordinum Naturalium fragmenta.

Hinc igitur ne noſtris quidem adhuc temporibus, li- cet tot Magnorum Virorum ſtudiis & laboribus rei her- baria dicatis, inter omnes conveniſſe videtur, utrum in *Artificiali*, an in *Naturali* vegetabilia diſpeſcendi metho- do conſultius ſit adquiſcere. Illam alii, utpote, ultra quam dici poſſit, certio- rem & tutio- rem, adhucdum com- mendant; alii vero *huic*, quippe cum natura amicus con- ſpiranti, palmam delatam malunt, quod eo potiori jure facere ſibi videntur, quo laxior, ex ipſorum ſententia, nobis adfulget ſpes fore, ut, creſcente quotidie plantarum cognitione inno- teſcentibusque ſenſim pluribus earundem generibus atque ſpeciebus, inſignio- rem in dies & omni- bus demum numeris abſolutam perfectionem methodus hæc aſſequatur.

A 2

In.

---

a) Neque tamen, hoc qui facerent, deſuerunt. Præter namque Mo- riſonum, qui plurimas habet claſſes plene habituales ſ. naturales, ipſiſſimus à LINNÉ in hoc quoque genere excelluit. Poſt Eum re- centiores haud pauci Naturalem methodum ſolam amplexati ſunt: Quos enumerandi & LINNÉ, hoc etiam reſpectu, præ illis merita exponendi, mox nobis erit occaſio.

Ingenue autem fateamur, oportet, veram methodum naturalem nondum saltem esse inventam. Quidquid enim sub hoc titulo hucusque apparuit, longe adhuc a meta distat vel ob plures catenæ hiatus, vel quia incertum & ambiguum sæpe est, cui ordini hoc vel illud genus sit adsociandum (*b*). Inter recentiores v. c. qui laudatæ huicce methodo explicandæ operam dederunt, hi fere eminent: AUG. JO. GE. CAR. BATSCH (*c*), MICH. ADANSON (*d*), NAT. JOS. DE NECKER (*e*), ANT. LAUR. DE JUSSIEU (*f*), C. F. BRISSEAU DE MIRBEL (*g*) & ST. HILAIRE (*h*): de quorum autem omnium scriptis id, quod mox tulimus, valet iudicium. Et licet ita injurii haud simus, ut negemus permultum a tot doctorum Virorum industria & sagacitate in scientiam nostram emolumenti redundasse, interim tamen fatendum arbitramur, Illustr. à LINNÉ etiam in Characterum Naturalium investigatione non minus ingenio singulari quam iudicio reliquis antecelluisse. Ordines enim naturales ab immortali Viro primo in Philof. Botan. constituti, & quorum deinde notas prælectionibus uberius explicavit (*i*), certe magis naturæ conveniunt & pau-

---

b) VAHL Enumerat. Plant. Præf. p. VII. Hafniæ 1805.

c) Dispositio Generum Plantarum Jensonium secundum Linnæum & Familias Naturales. Jenæ 4to.

d) Familles des Plantes, Paris 1753.

e) Elementa Botanica. Neowædæ ad Rhenum 1796.

f) Genera Plantarum secundum Ordines Naturales disposita, Parisiis 1789. Denuo edita & aucta a PAULO USTRER 1791.

g) Description des Végétaux rangés par des Familles. Paris 1805.

h) Exposition des Familles naturelles & de la germination des plantes, Paris 1805.

i) Egregias hasce prælectiones in Ordines Naturales Plantarum, e

= 5 =

paucioribus exceptionibus obnoxii sunt, quam plurimæ recentiorum Botanicorum sic dictæ plantarum familiæ.

Quamvis autem, ut e dictis patet, de Methodo potissimum adhibenda dubii adhuc hæreant Scientiæ Botani-
cæ periti; in eo tamen cuncti amicissime consentire vi-
dentur, quasdam esse classes s. ordines Naturales insigni-
ter adeo a ceteris omnibus habitu diversos, ut naturalibus
quam artificialibus longe melius & facilius cognoscantur
characteribus, hocque inprimis de tota *Umbellatarum* co-
horte optime valere: quæ quidem Plantarum familia ita
perfecte est naturalis (k), ut in quovis Systemate *pecu-
liaris Classis* dignitatem, eodem jure ac *Papilionaceæ*, *Cru-
ciatæ* e. q. f. r., tueatur; quare & ROB. MORISONI (l),
PETRI ARTEDII (m), HENR. JOH. NEPOMUCENI CRANZII (n)
alio-

---

proprio & JOH. CHRIST. FABRICII MS:to edidit Discipulus Summæ
Viri eximius PAUL. DIET. GISEKE. Hamb. 1792.

k) Genus ambiguum *Lagacia* forsan excipiendum; quod tamen cum
Umbellatis genere intermedio *Chamitis*necti possit.

l) Plantarum Umbelliferarum distributio nova. Oxoniæ 1672.

m) Quæ fuerint hujus, præmatura morte extincti, Viri de Planta-
rum Umbellatarum distributione &, pendente inde, certiori cogni-
tione merita, en ipsius LINNEI testimonium: "Sudabat tum tempo-
ris (a. 1735) Lûgdunî Systema meum per tria naturæ regna, ad
quod ornandum ille (PETR. ARTEDIUS) mecum suam de Piscibus
naturalem methodum communicabat; nec filui in eodem opere No-
stri circa *Umbelliferarum plantarum distributionem*, ab involucrio
desuntum, proponere inventum; Hic enim in animo habebat, ab-
solutis piscibus, solummodo umbelliferas plantas excolere, ni præ-
uenissent fata." V. P. ARTEDII vitam, quam Ichthyologiæ Ejusdem
a se editæ præmisit Ill. A. LINNÉ.

n) Sermo de Umbelliferis. 1767.

aliorumque singularem movit attentionem & studium, in HERMANNI vero, BOERHAAVII, RAJI, TOURNEFORTII, PONTEDERÆ & recentiorum plurimorum Systematibus peculiaris *classis* honorem est consecuta.

Verum enim vero quo minus est dubium Ordinem vel, si mavis, Classem *Umbellatarum* facillimo negotio ab omnibus aliis plantarum familiis posse distingvi, eo quoque verius est, *generum* (o) ex Umbellatarum ordine *characteres* difficiles adeo visos fuisse Auctoribus, ut genera bene multa insigniter confuderint, referendo scilicet species, inprimis recens detectas, ad genera antiqua & incongruentia, quo factum est, ut Systema, cujus emendandi & perficiendi officium illis incumberebat, vitis & defectibus (qualis sæpe esse solet mortalium fors) inquinaretur.

Exemplum istius modi errorum, inter alia, præbent etiam Genera *Dauci* & *Ammeos*; in quorum quidem limitibus definiendis speciebusque ad suum quibusque genus referendis insignis se confusionis reos fecere Systematicorum haud pauci.

In Systemate quidem *Linneano* hoc caractere dignosci genus *Dauci* docetur, quod *Involucrorum* foliola habeat *pinnatifida*, *Corollas* *subradiatas*, omnes *hermaphroditas* fructumque *pilis hispidum*; Genus vero *Ammeos*: *Involucris* *pinnatifidis*, *Corollis* *radiatis*, omnibus *hermaphroditis*, fructu-

---

o) Quam difficiles determinatu notæ genericæ Umbellatarum revera sint, ex his etiam Cel. GÄRTNERI (in Præfatione libri de fructibus & seminibus plantarum) verbis: "Varia ex Umbelliferarum Tribu pro mere faciliis, & extra Carpologiæ orbitam vix aut plane non admittendis declaramus" colligere licet.

fruticosa levis, esse cognoscendum: unde igitur patet *fruticosa*, in illo *bispidi*, in hoc *levis* diversitate præcipue distingui duo hæc genera. Quæ cum ita sint, non potest non mirum videri, Ill. à LINNÉ sibi ipsi non melius confutisse, quam ut suum *Ammi Copticum*, seminibus muricatis, ut ipse tradit, notabile, ad *Ammeos* retulerit genus, & *Daucum Visnagam* (ut quidem hujus plantæ Linneanum nomen est) *Dauci* generi subjecerit, cum tamen, ex generico characterè, *Ammi Copticum* ad *Daucum*, *Daucus* autem *Visnaga*, seminibus quippe lævibus, quamquam inter striis aliquantulum villosis, conspicuus, ad *Ammi* oppido pertineat. Neque hanc removet difficultatem Ill. Equ. WILDENOW, sub *Ammeos* nempe genere eandem retinens plantam seminibus muricatis instructam, quam *Ammi Copticum* appellavit à LINNÉ; pariterque *Daucum Visnagam* L. *Dauco* etiamnum associans. Cum autem *Dauci* generis characterem, a LINNÉO constitutum, ita corrigeret WILDENOW, ut cum ille omnes ejus corollas *hermaphroditas* esse doceret, hic *flosculos disci abortivos* esse traderet: forsan hunc characterem, in *Ammi Coptico* L. non deprehensum, effecisse, ut WILDENOW illud ad *Dauci* genus amandare non potuerit, pariterque hujus characteris in *Dauco Visnaga* L. præsentiam in causa fuisse, cur hanc plantam ad *Ammeos* genus referre non sustinuerit, conjicias. Sed quoquo modo se habent illa, haud sane exiguus est Systematis defectus esse speciem Generi adsignatam, in qua inest nota contraria ei, qua distinguitur genus. Hinc etiam eximius ille atque sollers Botanicus PERSON, Willdenowianum licet servans *Dauci* generis characterem, nihilo tamen minus *Ammi Copticum* L. *Dauci* generi, & *Daucum Visnagam* L. *Ammeos* generi, subjecit, & consentientem sibi habet Celeberrimum Russiæ Botanicum Lib. Bar. FRIDERICUM MARSCHALL A BIEBERSTEIN; qui

= 8 =

qui quidem in *Flora Taurica-Caucasica* T. I. pag. 210. Charcowiæ 1808, Visnagam ad Ammeos genus pariter getulit.

Ut autem ad præcipuum scriptionis nostræ argumentum jam accedamus propius, moneamus oportet, in Horto Academiae Aboënsis proxime elapsa ætate læte floruisse herbam Umbellatam ex Ammeos genere, seminibus prognatam e Petropoli ad nos misis a Consiliario Status & Equite Domino JOH. JAC. VON BOEBER, qui quidem Ammi illud a Cel. FISCHERO, Præfecto Horti Rasumowskyani *Gorinka* prope *Moscoviam*, acceperat. Hanc plantam, quæ quantum nobis quidem constat, a nemine Auditorum adhuc descripta est, ad Ammeos genus pertinere eo minus dubitamus, quo plenius characteri generico Ammeos a Cell. WILLDENOW & PERSOON definito: *Umbella laxa; Invol. pinnatifida; Corollæ radiatæ, omnes hermaphroditæ; Fructus lævis, strintus*, respondet. Ad Daucum quominus referatur, flores ejus omnes fertiles fructusque lævis impediunt. — Speciei notas, ex nostro quidem judicio satis manifestas, sequens exhibebit Descriptio: in qua exaranda tenellas vires periclitari, eo minus dubitavimus, quo opportunius nobis, industriæ Academicæ aliquod exhibituris specimen, ista semet obtulerat planta, quoque esse solet nostra quidem ætas novitatis avidior. Benevolam Lectoris veniam, qua nihil magis opus nobis esse fatemur, eadem forte novitas immaturo tirocinio comparabit; neque non dolemus tamen, non si visse tempora ut iconem, quam descriptioni adjungere animus erat, Botanophilis jam exhibeamus. Alia igitur, si fata spem haud fefellerint, occasione plantam nostram ulterius illustrabimus; imprimis cum nec nisi per unam adhucdum ætatem eandem videre examinareque nobis con-

contigerit, & ob hanc quoque causam imperfectior etiam, quam fieri alioquin potuisset, nostra jam prodeat opella.

Descriptio.

Radix annua, fibrosa, lignosa.

Caulis herbaceus, inanis, circiter cubitalis, crassitie fere Cari Carvi, erectus, flexilis, teres, inermis, lavis, striatus, dichotomus, ramosus.

Rami structura caulis, alterni, erecti, divergentes, fastigiati. Nonnulli tamen *ramuli laterales* ceteris breviores,

Folia decomposita, duplicato - ternata, aut cum impari pinnata, foliolis ovato - lanceolatis, acute serratis, axillaria (tantum non omnia), vaginantia, patentia, glabra, reticulato venosa, plana, membranacea, persistentia.

Obs. Folia caulina & ramea inter se simillima sunt, radicalia autem majora, & saepissime ovatis intermixta.

Fulcra.

Petiole caulem vaginantes, membranacei.

Pedunculi terminales, umbelliferi, teretes, striati, nudi.

Involucrum Universale magnum, pianatifidum, ut plurimum 8-phylum, persistens.

Partiale: simplex, foliolis linearibus, acutis, pariter ut plurimum 8 phylum, persistens, umbellula brevius.

Inflorescentia.

Umbella radiata, composita, plana, aut plano-concava, nutans & laxa.

Umbellula conferta.

Obs. Numerus radiorum tam *Umbellæ* quam *Umbellulæ* valde variat. Plurima tamen, quæ examinavimus, exemplaria *plures quam viginti* & in *umbella* & in *umbellula* radios habuere.

Flores omnes hermaphroditi s. fertiles.

Corolla pentapetala; Petalis integerrimis, inflexis, cordatis, albis.

Stamina. Filamenta quinque; antheræ subrotundæ.

Pistilla. Styli duo, reflexi. Stigmata obtusa.

Fructus inferus, ovatus, profunde striatus, bipartibilis.

Semina duo, lœvia, semiovata, obtusa, costis 5 dorsalibus notata, in ventre 4 sulcis excavata.

Receptaculum nullum s. obsoletum.

Ex hac igitur, qualitercumque adumbrata, descriptione videre poteris B. L., quibus potissimum characteribus a ceteris Ammeos speciebus nova hæc differat: quod vero ut clarius etiam appareat & uno mox obtutu cerni possit, breviter comprehensam *differentiam* ejus *specificam*, qua & Systematibus aliquando inserta a congeneribus suis dignosci possit, heic sistere juvabit: *Triviali* simul nomine, quod a BOEBRO traxisse herba nostra superbiat, adje-

sto. En igitur characterem specificum, quo distingvatur novum

Ammi Boeberi: Foliis inferioribus duplicato-ternatis, & interdum ovatis, superioribus duplicato-ternatis & pinnatis, foliolis omnibus ovato-lanceolatis, serratis.

Ad *Ammeos* nomen quod attinet, magnæ illud est antiquitatis. Commemoratur ab HIPPOCRATE, DIOSCORIDE (p), PLINIO (q), GALENO: siletur (mirum!) a THEOPHRASTO. Impositum id, e Græca *arenam* denotante voce, ἄμμος, videtur, ut quidem ill. à LINNÉ r), haud sine similitudine veri, conjicit. Cujus autem plantæ fuerit verum jam laudatorum Ammi, non æque inter omnes constitit (s), sed eo tamen inclinante, jam inde a MAT-

A 2

THIOLI

p) Ἄμμι ἔνιοι καὶ τὸτο Ἀιθιοπικόν, οἱ δὲ βασιλικόν, κύμινον καλέουσιν ἔνιοι δὲ ἑτέρας φύσεως τὸ Ἀιθιοπικόν κύμινον ἔφασαν εἶναι, καὶ ἑτέρας τὸ Ἄμμι γινώσκον δὲ τὸ σπερμώτιον, μικρότερον πολλῶ τῶ Κυμίνῃ καὶ ὀργανίζον τῇ γεύσει. Diosc. Lib. III. c. 70.

q) Est Cumino simillimum, quod Græci vocant Ammi. Quidam vero Æthiopicum Cuminum id esse existimant. Hippocrates regium appellat. — — — Plerique alterius naturæ in totum putant, quoniam sit exilius & candidius: Similis autem & huic usus &c. L. XX. c. 15.

r) Philosoph. Botan. p. 186. Concinit WORT: Ammeystat wird von den Scribenten als ein sehr kleiner, runder und gestreifter Saamen beschrieben, so dem Sand gleich sey, und soll also viel kleiner als der Petersilien/saamen seyn. Gazophylac, Medico-physic, Leipz. 1767 p. 105 1q.

s) Es hat bisher ein jeder Medicus und Apotheker ein besonder Am-

THIOLI & TABERNAMONTANI tempore Medicorum sententia, ut *Sison Ammi* L. illud crederent: quod quidem eo magis est probabile, cum hujus semen & exile sit & odore gaudeat ad *Origanum* accedente (z). Hinc hujus semina, sub *Ammeos veri* nomine Pharmacopoliis jam dudum inferri coepta, sed insigni praterea appellationum varietate, nominibus nempe *Cumini regii*, *Aethiopici*, *Alexandrini*, *Cretici*, *Cuminellae*, *Muricola*, *Ammeos Cretici*, & *Faniculi Lusitanici*, subinde notata. Medicamen hocce nostro a vo antiquatum, in quatuor illorum *Seminum calidorum minorum* numero quondam erat, speque adeo magna vix autem optato cum successu in morbis variis generis exhibebatur, ut Theriacam quoque, quemadmodum *ANTIACHI Magni* jam tempore (u), ingrederetur. — Sed in quo libro *Sison* illud *Ammi* nomine *Ammeos veri* proponeret Ill. à L'NNE, ibidem & *Lagertia cuminoidis* semina, ut *Ammi veterum*, seorsum proposuit (v). Neque minus inter *Ammeos veri* & *Ammeos vulgares* semina distingvi in Pharmacopoliis sivevit: hæc autem, ex *Ammi Majori* L. colligi solita, cum debilioris sint aromatis & fere inodora, majori etiam jure e Pharmacopoeis hodiernis exulant.

Quot-

mey gehabt, und ist keines das etwas Gleichheit mit dem alten gehabt hätte, welcher Irrthum nun zur Zeit bey vielen offenbaret und ausgereutet worden ist, und das wahre Ammonium der Alten wieder an seine Statt gekommen. I. TH. TABERNAMONTANI Kräuterbuch, vermehrt durch CASP. BAUHINUM, Frankf. am Mayn 1625, 1:3 Buch f. 280.

t) J. A. MURRAY Appar. Medicaminum Vol. I, p. 260. BERGII Mat. Med. p. 208.

u) PLINIUS L. XX, c. 24.

v) Materia Med. Holm, 1749 n. 92 & 140.

Quotquot ad Ammeos genus pertinent species, calidiorum plagarum incolæ indigenæ sunt: unde in Europam, ejusque etiam Boreales partes, nonnullæ earum injectæ fuerunt. *Ammi Majus* & *Ammi Visnagam* in Anglia floruisse jam Anno 1597 GERARDUS retulit. *A. Copticum* non ante quam A:o 1773 (*) ab Ill. BUTE hospitii Europæi jure donatum fuit. Nostrum vero, aut BOEBERI potius, Ammi est, quantum quidem conjectura adsequi possumus, e mitioribus Rusiæ Australis plagis oriundum.

Præter eas, quarum in superioribus injecta fuit mentio, Ammeos, nostris jam temporibus, hæ fere cognitæ sunt species:

Ammi Meoides, fol. multifidis capillaceis, petiolis canaliculatis.

A. Glaucifolium, fol. bipinnatis: foliolis pinnatis, trifurcatis, linearibus, albo acuminatis.

A. Divaricatum, sem. striatis ovatis, caul. ramoso divaricato, umbel. radiis subtrifloris.

A. Capillaceum, fol. omnibus capillaceo-multifidis, sem. glabris.

A. Daucifolium, fol. supradecompositis, foliolis tripartito pinnatifidis, acutis.

(*) ARONS Kew Garden,
